

בעזרת ש"ת
שיעור ט"ז

שיעורי
הלכה ישרה

הלכות למעשה המצויות בשבת

הלכות מוקצה [ג]

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

נישמת שבת

הקב"ה ברוב רחמיו מחשב המקום והזמן, ומה שנעשה בדורות האלו בעקבותא דמשיחא שאור שבעיסה ושעבוד מלכות, וז"ש מדה אחרת היתה להלל שהי' מרפא ומעלה ארוכה לנכאי רוח ולבבות נשברות ואמר ברוך ד' יום ולא יחשוב כלל מה שיהי' ומה שהי', רק מחויב לראות מה נעשה עמו עתה בעת וברגע הזאת שהוא עומד בה.

ואף שלא הכין א"ע כלל לנועם יקרת קדושת ש"ק, עכ"ז אם קדושת ש"ק ממשמש ובא וירצה לקבל ע"ע אור מופלא מנועם קדושת ש"ק, זוכה שיזיניע לו ביקרו נועם זיו קדושת ש"ק. וזה ברוך ד' יום יום שהקב"ה מחשב המקום והזמן. ובזה"ז בתוקף חשכת הגלות שבכל יום קללות מרובה מחברו, יקר הוא בעיני ה' אף אנחה אחת מעומק ומשברות הלב. ודי בהכנה בשעת המצוה.

ישמח ישראל - חנוכה

דיני בסיס למזקצה

כל דבר המשמש ומחזיק דבר מוקצה – נעשה מוקצה בעצמו, ואפילו אחר שהוסר המוקצה ממנו אסור לטלטלו, וזה נקרא בסיס למוקצה (סי' ש"ט ס"ד).
יש כמה תנאים בכדי שיהא דין בסיס, וכיצד לטלטל הבסיס עם המוקצה כשאינו דין בסיס.

הניח עליו המוקצה והתכוון שיישאר

א. אין דין בסיס אא"כ התכוון שיישאר המוקצה מונח ע"ג דבר המותר, אבל כשהניח תיק – טאשקע עם מוקצה על הכיסא כשנכנס לבית והשאיר שם עד שבת, לא נעשה הכיסא בסיס כשהתיק הוסר משם, אבל כל שדרכו להיות המוקצה עליו, הרי זה כמתכוון להניח שם המוקצה (מ"ב יח).

שכח לטול המוקצה

ב. אפילו כשהתכוון להניח עליו המוקצה, אבל לא היה דעתו שיישאר שם בשבת ושכח, כגון שסידר בגדים ע"ג המיטה לדעת איזה להחזיר לחנות (מוקצה - חס"כ) ולא היה דעתו שישאר שם בשבת, ונשכח מזה, לא נעשית המיטה בסיס, ואפשר לנער הבגדים, או לטלטלו משם למקום נקי ע"י כלי המיטה (בעט געוואנט) (שם).

אקראי – אזוי אהינגעלייגט

ג. דין בסיס אינו אלא כשהיתר מחזיק ומשמש המוקצה (אפילו כשמחזיקו מתחתיו כמוקצה בתוך מערה –

לכבוד שבת המלכה, להניח בתוך הבית ברכה,

לעדל שמתחת השלחן, וכבסמוך).

אבל כשהמוקצה על ההיתר מחמת חוסר מקום, כגון שהניח ארנק עם כסף ע"ג בגדים במגירה – לעדל, או הפ"א בלתי מבושלים (Raw Potatoes) (מוקצה - 191) מונחים ע"ג תפוחים במקרר, זה הוא באקראי – אזוי אהינגעלייגט, ואין הבגדים והפירות נעשים בסיס, ואפשר לנער המוקצה, ובצורך יש להקל (מ"ב שם, שש"כ כ פא).

בסיס רק ע"י בעה"ב ולא ע"י אחר

ד. בסיס נעשה רק ע"י בעל הבית, או לכל מי שיש לו רשות לטפל בחפציו, אבל אם אדם אחר תחב נייד כתיבה (מוקצה - הס"כ) בתוך ספריו בבית מדרש כדי לשומרם (אפילו שאינו משתמש בהספ"רים), או ילד בבית הניח סבון כביסה (Laundry Detergent) (מוקצה - 191) ע"ג שולחן, אינו נעשה בסיס, ומותר לטלטל ההיתר כשהוסר המוקצה משם (שם רמ"א).

בסיס רק כשהיה שם כל בין השמשות

ה. איסור בסיס אינו אא"כ המוקצה היה ע"ג דבר ההיתר כל בין השמשות (וזה 472 דקות עד 72 אחר השקיעה), אבל אם הוסר משם באמצע בין השמשות ע"י גוי, או ע"י גיעור לא נעשה בסיס. וכ"ז אפילו כשקיבל כבר שבת אחר פלג המנחה, כי לדין בסיס צריך שיהא שם המוקצה כל ביה"ש (שש"כ פ"כ הע' קפ"ד).

דעתו שיוסר באמצע שבת

ו. יש מקילין כשדעתו שיוסר המוקצה באמצע שבת (ע"י גוי וכדו') דאינו נעשה בסיס. ולצורך הפסד מרובה יש להקל, כגון שהתכוון שהגוי יסיר הנרות מהשולחן בשבת, ולכן אם חסר לו שולחן אחרת לאורחים – מותר אז להשתמש עם השולחן (ס"י ש"ט ס"ד מ"ב כא).

מוקצה שמונח על חלק טפל שבכלי

ז. בסיס אינו אלא אם המוקצה מונח על עצם דבר ההיתר ועיקרו, אבל לא כשהוא ע"ג דבר הנ"טפל לכלי, ולכן כ"ס - טאש שבבגד שנתפר ונתחבר אל הבגד, כמו במעיל - רעקל, וכן מגירה – לעדל שאי אפשר להוציא כולה מהשולחן ומחוברת שם רק כחלק טפל מהשולחן – ויש בהם מוקצה, אין כל הבגד או השולחן נעשה בסיס בגלל המוקצה שמונח בדבר הטפל שנתחבר להם, ומותר לטלטלם אחר שינעדם (מ"ב כט, לא).

מוקצה שמונח על עיקר הכלי

ח. אבל אם צד אחד מהכ"ס הוא מהבגד עצמו, כמו כ"ס של כתונת - העמעד, או חלאט, או מגי"רה - לעדל שאפשר להוציא כולו מתוך השולחן, והמגירה הוא כלי בפני עצמו שהשלחן מחזיקו הרי שבזה המוקצה מונח ע"ג הכלי ממש, ואז נעשה הבגד והשולחן בסיס להמוקצה, ואף כשהוסר משם המוקצה באמצע שבת - עדיין הם אסורים בטלטול כדין כשהמוקצה היה שם (שם).

היתר חשוב המונח עם איסור

ט. דבר היתר שבבין השמשות מונח עליו מוקצה ביחד עם איזה דבר היתר, וההיתר חשוב יותר מן המוקצה, או שההיתר הוא דבר הנחוץ בשבת - אינו נעשה בסיס, כגון שולחן שיש עליה נרות עם חלות, או ספר שילמד בו בשבת, וכן מגירה - לעדל שיש בתוכה אפילו כסף הרבה - אם יש שם גם ביכל שמשותשים בו בשבת, אינו נעשה בסיס (ש"י ס"ח מ"ב רע"ז יח).

לאסוף השיעורים ללמדה, לשמור השבת כהלכתה,

היתר מונח ע"ג דבר שמיועד לאיסור

י. הניח היתר עם המוקצה על דבר 'שמיועד לשימוש האיסור', כגון חלה ע"ג מגש – טאץ העשוי לנרות, או להשים עוגה בתיק – טאשקע המיוחד לקאמפיוטער, או להניח סוכריה – קענדי בארנק של .C.C, כדי שיוכל לטלטלם בשבת אחר השימוש באופן המותר, בזה היתר אינו מועיל, ואסורים בטלטול (רע"ט ס"ג מ"ב י).

בסיס לכלי שמלאכתו לאיסור

יא. מחלוקת הפוסק' אם יש דין בסיס בכלי שמלאכתו לאיסור, כגון שק שיש בתוכה כלי עבודה (Tools) או טלפון – אם השק נעשה כדין בסיס לכלי שמלאכתו לאיסור, וכשהורק השק מתוכנו – אסור לטלטלו אלא לצורך גופו ומקומו, ו"א דאין בזה דין בסיס (פ"מ מ"ז ב, שש"כ פ"כ ג).

היתר שיש עליו מוקצה המשמש להיתר עצמו אינו בסיס

יב. מוקצה שהונח ע"ג היתר לטובת היתר, כגון שהניח מער"ש חתיכת עץ – ברעיט מוקצה (מוקצה - גופו) ע"ג כלים כדי להגן מפני הגשמים, או אבן (מוקצה - גופו) ע"ג ניירות כדי להגן מפני הרוח, אינו נעשה בסיס, ומותר לנער מעליו המוקצה ולטלטל היתר.

אין בסיס בדלתות בית וארון

יג. מוקצה התלוי בדלת הבית, כגון שתלוי בדלת הבית בגד עם כסף (מוקצה - גופו), או שתלויים על דלת הארון ניירות עם ערך רב (מוקצה - חס"כ), אין הדלת נעשה מוקצה (רע"ז מ"ב ז, שש"כ פ"כ עז).

מוקצה גרוע אינו עושה בסיס

יד. מטבעות פחותי ערך (פענים) או עט – פען שאינו עובד המונחים במגירה – לעדל, אינו עושה בסיס (מ"ב ש"י ל). אבל בכלי המיוחד לכך, כגון שירעם שבור בתוך מחזיק שירעמעלס, וכן פושקע שיש בתוכו מטבעות קטנות – נעשה בסיס (ג"ל).

טו. כשאינו בסיס מה הדין עם המוקצה שעליו

- ❖ טלטול הכלי כשהוסר המוקצה - כשלא נעשה בסיס והוסר המוקצה, כגון ע"י גוי, מותר לטלטל הכלי ואינו מוקצה.
- ❖ כשלא הוסר המוקצה - כשלא נעשה בסיס ולא הוסר המוקצה, מותר לנער המוקצה מעליו, כגון לנער כסף מע"ג המיטה שמונחים עליה.
- ❖ כשצריך למקומו - כשאי אפשר לנער כיוון שצריך מקומו, כגון לנער מטבעות מהשולחן בדיונינגרום כשיש שם תינוקות בחדר, מותר לטלטל הבסיס עם המוקצה עד מקום בטוח שיוכל לנער שם.
- ❖ שלא יתקלקל המוקצה - כשאי אפשר לנער המוקצה כדי שלא יתקלקל, כגון נרות - לייכתער על השולחן או מצלמה (Camera) על הכיסא ואינו רוצה לנערו כדי שלא ישבר, מותר לטלטלו עד מקום שלא ייגזק.

להתברך בכל טובה, ולהמשיך שפע רב בזכותה

❖ כשצריך גם לתשמיש המוקצה - באופן שצריך גם לתשמיש המוקצה עבור דבר היתר - אין צריך לנערו, כגון שלחן עם גרות, וצריך השולחן בחדר אחר, וצריך ג"כ להאיר שם עם הנרות, מותר להעביר לשם השולחן עם הנרות, אבל אסור לטלטל השולחן לשם רק בשביל הנרות שיאירו החדר (שש"כ שם).

❖ אסור לנער אם כוונתו רק לטובת המוקצה - אף כשאינן דין בסיס, אסור לנער הכלי אם כוונתו רק לטובת המוקצה, לכן אסור לנער כלים חשמליים - עלעקטריק (Electrical-Tools) המונחים בחצר על השולחן עם כלי היתר - אם מתכוון רק כדי שלא יתקלקל המוקצה מפני הגשמים, או קופסא שיש שם דברים מותרים ומוקצים - וחושש שלא ייגנב המוקצה, אסור לנערה וכ"ש לטלטלה, ככל שכוונתו רק בשביל המוקצה שבה.

דיני כלי שמלאכתו לאיסור

כלי שמלאכתו לאיסור

כלי שמלאכתו לאיסור, פירוש, כלי שרוב פעמים ועיקר תשמישיו הוא לאיסור, כגון עט - פען, נייר כתיבה, קדירת בישול ריקנית, בשעפ - לעפל שיש בה זייער, פטיש - האמער, צווענגל, מס-פריים - שערל, רעזאר בלעד (Blade), ספר טלפונים (Tel-Book), ורעסעפי בוק (Recipe-Book).

היתר להשתמש בכלי שמלאכתו לאיסור

מותר להשתמש בכלי שמלאכתו לאיסור לצורך דבר המותר בשבת, וזה מה שנקרא 'לצורך גופו', כגון:

- ❖ להניח מאכלים בקדירת בישול ריקנית.
- ❖ להוציא מאכל מקדירה בשעפ - לעפל שיש בה זייער באופן שאינו בורר (וכמבואר בפרטות בשיעורי 'הלכה ישראל' 1 דיני בורר).
- ❖ להשתמש בנייר כתיבה לסמן בדפי הספר (Book Mark).
- ❖ פטיש - האמער לפוצץ אגוזים (Walnuts).
- ❖ צווענגל להוציא פקק של יין (Cork).
- ❖ ספר טלפונים (Tel-Book) למצוא אדרעס.
- ❖ רעסעפי בוק (Recipe-Book) לבדוק ברכה על איזה מאכל (יש לציין שבדרך כלל אסור לעיין ברעסעפי בוק בשבת, משום איסור 'ממצוא חפצך' ושטרי הדיוטות).

לצורך מקומו

מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור כשצריך למקומו, כגון פטיש - האמער ששכח על השולחן, לטלטל סעלפון (Cell) המונח על המיטה, לטלטל תפילין המונח על הכיסא.

איסור לצורך המוקצה עצמו

אבל אסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור כדי שלא יופסד, כגון:

- ❖ אופניים - בייק שלא ייגנב.

❖ כלי למלאכת בנין כפטיש – האמער, צווענגל, מקדה – (Drill) שלא יתקלקל מחמת הגשם.

לטלטל המוקצה כדי שלא יופסד ולצורך דבר המותר

אם יצטרך לכלי שמלאכתו לאיסור בשבת, מותר לטלטלו, ואפילו אם כוונתו שלא יופסד, כגון:

❖ מותר ליקח קדירות בישול ריקניות משבע-ברכות שחושש שייאבדו, וישתמש בהם בבית.

❖ אסור לסגור דלת פתוח של רכב – קאר, אלא אא"כ יש שם דברים המותרים בטלטול ורוצה בשמירתן (בתנאי שהאודר שבקאר לא יכבה, וע"י גוי מותר גם אז (ע"י מ"ב רנ"ג צ"ט).

הליכות והלכות שיילמדו בשיעור הבא בעז"ה

הלכות המצויות לקעמפ קאנטרי ובאנגלוי

מה הדין:

- ❖ האם לומר תפלת הדרך להנוסע ממחנה למחנה בתוך הקעטסקיל'ס?
- ❖ באיזה שעה צריך להקדים בער"ש לצאת לקאנטרי?
- ❖ האם גם בבית מלון – האטעל שבקאנטרי יש צורך לעשות צורת הפתח לעירוב?
- ❖ מה הדין אם אחד ביקש היטש, והדרייווער רוצה שכר?
- ❖ האם מותר להשתמש בכסאות טשעירס של אחרים בקעמפ וקאנטרי?

ברכות לרוב למזכים את הרבים בשמירת שבת כהלכתה

זכות שמירת שבת כהלכה של הרבים יגן עליך

היקר והחשוב נושא חן בעיני המקום ובעיני חבריך כבוד ר' **יעקב שליט"א**

שמימן כל הוצאות הגליון שיעור ט"ז הלכות מוקצה [ג] הלכה למעשה

הש"ת יתן לך נחלה בלי מצרים בבית ובמסחר בזה ובכא

כהבטחת הנביא: והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דיבר!

וכה לחי לך הרב ר' ראובן שליט"א, כל ברכות השבת יחולו על ראשך

יצא לאור ע"י הרב יהודה אליקים מאנהייט - מו"צ בק"ק ברוקלין יצ"ו

הנחצחות הערות והארות נא להתקשר - 347-512-9276 - haluchuyeshuru@gmail.com